

Sygn. akt

020713

POSTANOWIENIE

Dnia 14 kwietnia 2014 r.

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie II Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Bogdan Wolski

po rozpoznaniu w dniu 14 kwietnia 2014 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa

K A

przeciwko

A A

o zapłatę

na skutek wniosku powódki o uzupełnienie wyroku

postanawia:

przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu następujące pytania prawne, czy:

1. art. 16 ust. 2 i 3 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze (Dz. U. Nr 146 z 2009 r., poz. 1188 ze zm.) jest zgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
2. art. 22⁵ ust. 2 i 3 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. Nr 10 z 2010 r., poz. 65 ze zm.) jest zgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;

3. rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 461) jest zgodne z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;

4. rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490) jest zgodne z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej

a ewentualnie – na wypadek stwierdzenia braku formalnych podstaw do udzielenia odpowiedzi na to pytania zawarte w pkt. 3 i 4 postanowienia – czy:

5. § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 461) jest zgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;

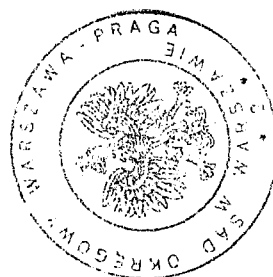
6. § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 461) jest zgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;

7. czy § 6 pkt 6 Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb

Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 461) jest zgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;

8. § 13 ust. 2 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 461) jest zgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
9. § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490) jest zgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
10. § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490) jest zgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
11. § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490) jest zgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;

12. § 12 ust. 2 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490) jest zgodny z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej?

UZASADNIENIE

I. Sprawa sądowa.

1. Sąd Okręgowy Warszawa – Praga w Warszawie w wyroku z dnia marca 2014 r. uwzględnił częściowo powództwo o zapłatę wytoczone przez K A przeciwko A A W wyroku nie zostało zawarte rozstrzygnięcie o kosztach procesu.

2. Powódka była reprezentowana w postępowaniu sądowym przez adwokata, natomiast pozwana przez radcę prawnego.

3. Powódka wystąpiła w piśmie procesowym z marca 2014 r. o uzupełnienie wyroku o rozstrzygnięcie o kosztach procesu, w tym kosztach zastępstwa procesowego.

II. Zagadnienie konstytucyjne.

1. Wystąpienie przez powódkę o uzupełnienie wyroku wydanego w przedmiotowej sprawie o rozstrzygnięcie o kosztach procesu oznacza potrzebę oceny zasadności tego wniosku na gruncie przepisów Ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (dalej: k.p.c.), w tym w szczególności art. 108 § 1 k.p.c. i art. 351 k.p.c., a także art. 98 § 3 k.p.c. i wymienionych w nim przepisów odrębnych. Przepisy te, to - w odniesieniu do przedmiotowej sprawy - Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 461, dalej: rozporządzenie w sprawie opłat za czynności adwokackie) oraz Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia

28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 490, dalej: rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych). Oznacza to, iż kontroli konstytucyjnej podlegają zarówno wymienione rozporządzenia wykonawcze, jak też przepisy upoważniające zawarte w art. 16 ust. 2 i 3 Ustawy z dnia 26 maja 1982 r. Prawo o adwokaturze oraz art. 22⁵ ust. 2 i 3 Ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, stanowiące podstawę normatywną do wydania tych rozporządzeń (zob. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 29 maja 2002 r., P 1/01).

2. Wymienione przepisy ustaw korporacyjnych i rozporządzenia wydane na ich podstawie są niezgodne z art. 92 ust. 1 Konstytucji.

2.1. Artykuł 92 ust. 1 Konstytucji, stanowi:

Rozporządzenia są wydawane przez organy wskazane w Konstytucji, na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania. Upoważnienie powinno określać organ właściwy do wydania rozporządzenia i zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytyczne dotyczące treści aktu.

2.2. Artykuł 16 ust. 2 i 3 Ustawy Prawo o adwokaturze, stwierdza:

Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Naczelnej Rady Adwokackiej i Krajowej Rady Radców Prawnych, określi, w drodze rozporządzenia, wysokość opłat za czynności adwokackie przed organami wymiaru sprawiedliwości, stanowiących podstawę do zasądzenia przez sądy kosztów zastępstwa prawnego i kosztów adwokackich, mając na względzie, że ustalenie opłaty wyższej niż stawka minimalna, o której mowa w ust. 3, lecz nieprzekraczającej sześciokrotności tej stawki, może być

uzasadnione rodzajem i zawiloscią sprawy oraz niezbędnym nakładem pracy adwokata.

Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Naczelnej Rady Adwokackiej i Krajowej Rady Radców Prawnych, określi, w drodze rozporządzenia, stawki minimalne za czynności adwokackie, o których mowa w ust. 1, mając na względzie rodzaj i zawilosc spraw oraz wymagany nakład pracy adwokata.

2.3. Artykuł 22⁵ ust. 2 i 3 Ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, określa:

Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Radców Prawnych oraz Naczelnej Rady Adwokackiej, określi, w drodze rozporządzenia, wysokość opłat za czynności radców prawnych przed organami wymiaru sprawiedliwości, stanowiących podstawę do zasądzenia przez sądy kosztów zastępstwa prawnego, mając na względzie, że ustalenie opłaty wyższej niż stawka minimalna, o której mowa w ust. 3, lecz nieprzekraczającej sześciokrotności tej stawki, może być uzasadnione rodzajem i zawiloscią sprawy oraz niezbędnym nakładem pracy radcy prawnego.

Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Radców Prawnych oraz Naczelnej Rady Adwokackiej, określi, w drodze rozporządzenia, stawki minimalne za czynności radców prawnych, o których mowa w ust. 1, mając na względzie rodzaj i zawilosc spraw oraz wymagany nakład pracy radcy prawnego.

2.4. Analiza powyższych przepisów upoważniających wskazuje, iż ustawodawca przyjął na wstępie, iż konieczne jest ustalenie w pierwszej kolejności wysokości stawek minimalnych, a więc stawek, które dotyczą treści umów cywilnoprawnych zawieranych przez adwokata lub radcę prawnego z jego klientem, a następnie - w oparciu o te stawki - właściwe miało stać się ustalenie stawek opłat za czynności adwokata lub radcy prawnego

w postępowaniu sądowym. Stąd potwierdzenie wadliwości któregośkolwiek z ustanowionych upoważnień, a więc dotyczącego stawki minimalnej wynagrodzenia lub odnoszącego się do opłat za czynności podejmowane przed sądem, prowadzi do niezgodności z art. 92 ust. 1 Konstytucji nie tylko ułomnej delegacji, ale także wydanego na jej podstawie rozporządzenia.

2.5. Odnosząc się bezpośrednio do treści przepisów zawierających oceniane upoważnienia Sąd stwierdza, że wytyczne dotyczące określenia wysokości stawek minimalnych zawarte w obowiązujących przepisach, nie spełniają warunku szczegółowości wymaganego art. 92 ust. 1 Konstytucji. Wytyczne ujęte w art. 16 ust. 3 Ustawy Prawo o adwokaturze i art. 22⁵ ust. 3 Ustawy o radcach prawnych nakładają obowiązek uwzględnienia rodzaju i zawichości sprawy oraz wymaganego nakładu pracy adwokata (radcy prawnego). Wymienione pojęcia mają charakter wyjątkowo ogólnikowy, a usunięcie którejkolwiek z wytycznych nie wprowadziłoby w istocie jakiegokolwiek merytorycznej, istotnej zmiany. Można bowiem stwierdzić, iż tak określone wytyczne mogłyby się w istocie sprowadzać do konieczności uwzględnienia rodzaju sprawy, gdyż zawichość sprawy jest konsekwencją rodzaju sprawy, a od rodzaju sprawy uzależniony jest także wymagany nakład pracy. Można byłoby zamiennie pozostawić wyłącznie potrzebę uwzględnienia zawichości sprawy, gdyż ta niewątpliwie wypływa z rodzaju sprawy i wiąże się z odpowiednim nakładem pracy adwokata (radcy prawnego). W końcu wytyczne mogłyby nakładać obowiązek uwzględnienia wymaganego nakładu pracy pełnomocnika, bo ten niewątpliwie jest konsekwencją rodzaju i zawichości sprawy. Ustawodawca użył zatem kilku pojęć, których zakres i odczytanie nie wprowadza żadnych dodatkowych warunków, przy czym każda z zamiennych i równoważnych w istocie

wytycznych ma wyjątkowo ogólnikowy charakter. Jakakolwiek dowolna zmiana obowiązujących stawek, w tym stawek znajdujących zastosowanie w przedmiotowej sprawie nie doprowadzi do sprzeczności tego rodzaju stawki (normy) z obowiązującymi wytycznymi. Przykładowo zatem zastąpienie kwoty 3600 złotych ujętej w § 6 pkt 6 rozporządzenia w sprawie opłat za czynności adwokackie kwotą 3 złote lub 360 złotych, czy też 36.000 złotych, nie skutkuje sprzecznością którejkolwiek z tych stawek wynagrodzenia z aktualnie obowiązującymi wytycznymi. Jeżeli zatem hipotetyczne 10.000. zwiększenie lub zmniejszenie stawki wynagrodzenia, a więc o 1.000.000%, nie doprowadza do sprzeczności każdej z granicznych (skrajnych) stawek z obowiązującymi wytycznymi, to niewątpliwie taki wynik przeprowadzonego testu potwierdza ogólnikowy charakter wytycznych. Oznacza to, iż Minister Sprawiedliwości nie korzystał przy wydaniu ocenianych rozporządzeń z marginesu swobody legislacyjnej, który powinien towarzyszyć stanowieniu aktów prawa wykonawczego, ale z pełnej legislacyjnej dowolności, co nie znajduje oparcia w obowiązującej Konstytucji.

2.6. Potwierdzenie zarzutu dotyczącego niezgodnością z art. 92 ust. 1 Konstytucji przepisów delegacyjnych odnoszących się do stawek minimalnych skutkuje, z uwagi na istniejące powiązanie normatywne, niezgodnością z Konstytucją także przepisów upoważniających dotyczących bezpośrednio kosztów zastępstwa przed organami wymiaru sprawiedliwości, a więc upoważnień ujętych w art. 16 ust. 2 Ustawy Prawo o adwokaturze i art. 22⁵ ust. 2 Ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych. Niezależnie od tego dostrzec należy, iż także w tych przepisach powtórzone zostały te same ogólnikowe wytyczne zastosowane do stawek minimalnych. Z tych też powodów niezgodność art. 16 ust. 2 Ustawy Prawo o adwokaturze i art. 22⁵

ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych wynika nie tylko z wadliwości upoważnień zawartych w art. 16 ust. 3 Ustawy Prawo o adwokaturze i art. 22⁵ ust. 3 Ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych, ale także bezpośrednio brzmienia tych upoważnień.

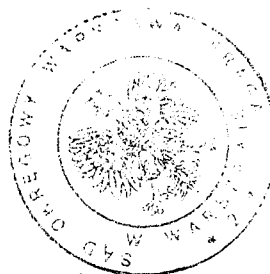
2.7. Niezgodność z art. 92 ust. 1 Konstytucji przepisów upoważniających prowadzi wprost do sprzeczności ze wskazanym wzorcem konstytucyjnym także rozporządzeń wykonawczych wydanych na ich podstawie, a więc rozporządzenia w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz rozporządzenia w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

3. Pytania sformułowane w pkt. 5-12 postanowienia mają charakter pytań ewentualnych, które staną się aktualne w przypadku odstąpienia przez Trybunał Konstytucyjny od poglądu prawnego wynikającego z przywołanego wyroku z dnia 29 maja 2002 r., (P 1/01), a więc stanowiska co do skuteczności (dopuszczalności) wystąpienia przez Sąd pytający z pytaniem prawnym dotyczącym rozporządzeń wykonawczych, a nie wyłącznie poszczególnych przepisów w nich zawartych.

3.1. Zakładając zatem możliwość odstąpienia przez Trybunał Konstytucyjny od przywołanego poglądu prawnego Sąd zarzuca nadto, iż § 6 pkt 6, § 13 ust. 2 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 6 rozporządzenia w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz § 6 pkt 6 i § 12 ust. 2 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 6 rozporządzenia w sprawie opłat za czynności radców prawnych, są niezgodne z art. 92 ust. 1 Konstytucji, gdyż wydanie tych przepisów nastąpiło w oparciu o blankietowe upoważnienia, co zostało umówione w pkt. 2.5. uzasadnienia. Z tych też względów uchybia Konstytucji § 2 ust. 1 i 2 oraz § 4 ust. 1 rozporządzenia w sprawie opłat za czynności adwokackie, a także § 2 ust. 1 i 2 oraz § 4 ust. 1 rozporządzenia w sprawie opłat za czynności radców

prawnych. Nadto przepisy te zawierają regulacje wychodzące poza zakres udzielonego upoważnienia, a ich treść mogłaby raczej stanowić element wytycznych zawartych w upoważnieniach ustawowych, a nie fragment rozporządzenia, które powinno dotyczyć wyłącznie opłat właściwych w poszczególnych sprawach.

4. Przepisy rozporządzeń wymienionych w pkt. 3-4 postanowienia znajdują zastosowanie w przedmiotowej, co czyni dopuszczalnym wystąpienie z pytaniem prawnym dotyczącym zarówno obowiązujących przepisów upoważniających, jak i rozporządzeń wydanych na ich podstawie lub przepisów zawartych w tych rozporządzeniach. Wypełniając ponadto obowiązek określony w art. 32 ust. 1 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym w zw. z art. 126 § 1 pkt 1 k.p.c., Sąd pytający występuje o rozpoznanie sprawy w postępowaniu przed Trybunałem Konstytucyjnym z udziałem przedstawicieli Sejmu, Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego.

Na oryginale właściwe podpisy
Zgodność odpisu z oryginałem
poświadczam własnym podpisem

Protokolant sądowy
Justyna Kowalik